

BÚCSÚ ÁG TIBORTÓL

Este jöttem haza Nagymegyerről, Ág Tibor temetéséről. Emlékeimet idézve látom a lakását, ahol egy hatalmas polc van, azon katonás rendben az 1950-es évektől kezdődő népzenei gyűjtéseinek magnetofon-felvételei, alattuk pedig azok kottás lejegyzése. A felvidéki magyarság szinte összes népdala és balladája, vagyis múltunk egy jelentős darabja. (Része, szegmentje – nem is tudom, hogy mi a jó kifejezés.) A lexikon meghatározását – amely szerint népzene kutató, karnagy, zenepedagógus – még valamivel ki kell egészítenünk: talán az a jó szó, hogy örökségünk őrzője és átadója.

Ág Tibornak, akit 25-30 éve ismerek, sokat köszönhetek, hisz gyűjtőútjaira sokszor elkísérhettem, s azután ő mindig átadta nekem gyűjtéseit és lejegyzéseit. Lelkesedése jótékony hatással volt rám. Ha arcát látom, hallom is szólítását és hallom, ahogy panaszkodik az őt ért megaláztatásokról. „Tudod, Zolikám...”, kezdte, és a folytatás tele feltételes móddal. S ezen feltételes módok arról szólnak, ha ez nem lett volna, meg ha az nem lett volna, ha így, vagy ha úgy történt volna, ha egy kicsit több (megérdemelt) segítséget kapott volna az anyaországtól, ha nem megy el oda saját pénzén, ha akkor nem gyűjtött volna, akkor... Élete tele van keserves élménnyel, ám életének értelmét pont ez a keserves munka és annak eredménye, a hatalmas gyűjtés adja.

Az Ág Tibor gyűjtötte több mint tízezer népdalból számos kiadvány jelent meg. Az első közlő való talán a legjelentősebb, ezért polcomon Kallós Zoltán balladagyűjtése mellett áll: egyforma terjedelműek, és közel egy időben jelentek meg, a *Vétessék ki szóló szívem* című könyv Ág Tibor gyűjtötte magyar népballadákat tartalmazza. Ezt a pozsonyi Madách Kiadó 1979-ben jelentette meg a kézirat leadása után tíz évvel!

De van a polcomon egy olyan stencilezett kiadvány is, amelynek *Daloskönyv* a címe, és a Csemadok Központ Titkársága adta ki 1953-ban száz példányban. Az *Édesanyám rózsafája* (*Palóc népdalok*) című gyűjteményt szintén a Madách Kiadó jelentette meg 1974-ben. (A bevezetőt Tőzsér Árpád írta.)

Ezután sokáig semmi. Én ekkor ismertem meg Ág Tibort, és sokat jártam vele: a könyveihez fotókat készítettem, és néhány könyvénel bábáskodtam, segítettem másokkal együtt a válogatásban, a szövegek gondozásában. (Ezek az utak természetesen nekem is nagyon fontosak voltak, bár nem vagyok népdalgyűjtő, de rengeteget tanultam a gyűjtés közben, a beszélgetések alkalmával.)

Jelentős lépés volt a kiadások terén a Huszár László vezette, dunaszerdahelyi Gyurcsó István Alapítvány létrejötte, hisz számos kottás könyve itt jelent meg:

Vígan zengjétek citorák, Csallóközi betlehemes játékok és mendikák, gyűjtötte és válogatta Ág Tibor, 1992.

Bíborpiros szép rózsá, Népzenei gyűjtés Peredről, a dallamokat válogatta: Ág Tibor, 1996.

Felsütött a Nap sugára, Kelet-szlovákiai népdalok, 1999 (MC melléklettel).

Lement a vacsoracsillag, Bartók Béla születésének 120. évfordulója alkalmából, Válogatás az 1910-es év nagymegyéri gyűjtéséből, összeállította Ág Tibor, 2001.

Csináltassunk hírharangot, Nyitra-vidéki népballadák, 2001 (CD-, MC-melléklet).

Semmit sem vétettem Nyitra városának, Nyitra-vidéki magyar népdalok, 2004 (CD-melléklettel).

Az árgyélus kismadár, Martos község népzeneje, 2006.

Csillagoknak teremője, Mátyusföldi népdalok, 2009.

Nem szánt-vet az égi madár (Motyovszki Józsefné Kovács Teréz, a gömöri nótafa), 2010 (CD-melléklet).

A Kalligramnál 1999-ben kiadott *Az Aranykert muzsikája*. Csallóközi népdalok című félezer oldalas kötet igen bőséges lejegyzett anyagot tartalmaz. A Lilium Aurum kiadó jelentette meg 1996-ban a *Ki népei, vári vagyok*, 2007-ben pedig *Kunyhók húsege*. Népdalkutatók nyomában Szlovákia magyarlakta vidékén című gyűjteményeit. Végül meg kell említeni a Nap Kiadót, akik a bodrogi közti gyűjtést adták közre 2009-ben. Ezzel a dedikációval kezdődik a könyv: „Köszönettel adózom feleségemnek és gyermekeimnek, akik sokban hozzájárultak a munkámhoz. Továbbá ez úton mondok köszönetet mindazoknak az idős énekeseknek, akik bizalmukba fogadtak és átadták azt az örökséget, ami nem más, mint zenei anyanyelvünk.”

*

A fenti lista biztosan nem teljes, hisz hiányoznak a felsorolásból a rádióelőadások, cikkek, tanulmányok, a MNT köteteiben megjelent népdalok. De azért egyet még megemlítek, az utolsó, *Cserepek* címmel tervezett, emlékeit tartalmazó kötet kéziratát fél éve nekünk küldte el, hogy stilizáljuk és szerkesszük meg.

Amikor egy hete jött a telefon, s benne a szomorú hír, hogy meghalt Ág Tibor, persze, hogy szíven ütött – ráadásul négy hét alatt ez volt az ötödik ilyen hír! –, de nem nagyon lepett meg, mert tudtam, Vörösmartyt idézve, hogy lassan, valóságosan és jelképesen is hajolt a sír felé.

A temetésen sokan ott voltak azok közül, akiket segített, akiket népdallal „táplált”, akik között gyűjtött, akiket vezénylet több évtizeden keresztül. Én az alsóbodoki asszonyok között álltam, akik a sírnál énekeltek, és tudtam, hogy ez – hogy ők itt vannak, és énekelnek – mit jelent! Hisz a Nyitra-vidéken gyűjtött népdalok és szokásdalok képezik Ág Tibor gyűjtésének legnagyobb részét. Olyan bőséges anyag gyűlt össze, hogy a legjavát kiválogatva csak három-négy kötetben fért el.

*

Miért szánja valaki egész életét oly hiába tetsző dogokra, mint a népdalgyűjtés? Miért gyűjtünk népdalt a XX. század végén, a harmadik évezred elején, itt és most? Miért megy el valaki magnetofonnal hidegben és hőségben Zoboraljára, Gömörbe, Bodrogi közbe? Rövid válaszom: mert tudja, hogy értéket ment, és ha ő nem gyűjti össze és jegyzi le, örökre elvész. Ezt már így érezte Kodály és Bartók is, de mostanra ez az érzés bizonyossá vált.

Ismertem Ág Tibor gondjait, az őt oly sokszor körülvevő közönyt, támadást és leleplezést, de akárhány ellenérvet is sorolok fel, mégis azt mondom, hogy őt boldognak tudom elképzelni. Pontosabban: így kell őt elképzelnünk. Nekem a temetésén is a mosolygós arca jelent meg. A család, a pályatársak szívében most szomorúság lakozik, de hamarosan ők is úgy fogják látni, mint én, és akkor mindannyian boldogságot fogunk érezni, és a helyén látni és tudni az életművet, amely hatalmas és örökbecsű.

Ág Tibort tegnap eltemették.

A sírján ez áll: ÁG TIBOR élt 85 évet.

Nyugodjék békében.

Móser Zoltán